

สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ในปี 1989 : ปีสุดท้าย แห่งรัชสมัยโชวะ*

อาทร พึ่งธรรมสาร**

ในปี ค.ศ. 1989 ที่เพิ่งผ่านพ้นไปนั้น ตรงกับปีที่ 64 แห่งรัชสมัยโชวะที่จักรพรรดิฮิโรฮิโตะได้ทรงครองราชย์มาเป็นปีที่ 64 จนได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นว่าเป็นจักรพรรดิที่ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในประเทศญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ. 1989 เป็นปีที่เต็มไปด้วยเหตุการณ์ใหญ่ ๆ โต ๆ ที่บ่งบอกถึงการสิ้นสุดและการเริ่มต้นของยุคสมัยบางอย่าง

ในประเทศญี่ปุ่นได้มีการรวบรวมข่าวใหญ่ 10 ข่าวในรอบปี จากการสำรวจประชามติของหนังสือพิมพ์โยมิอูริ คือ

1) การเสด็จสวรรคตของพระจักรพรรดิโชวะ (จักรพรรดิฮิโรฮิโตะ) และการเริ่มต้นแห่งรัชสมัยเฮเซ

* ช่วง 64 ปีนับตั้งแต่ปี 1926 ถึง 1989 ที่พระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะทรงครองราชย์

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จักรพรรดิอิโรโต (โชวะ)
ประสูติในวันที่ 29 เมษายน 1901 เป็น
โอรสองค์โตของจักรพรรดิไทโช ขึ้น
ครองราชย์เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 1926
เป็นจักรพรรดิองค์ที่ 124 ของญี่ปุ่น
เสด็จสวรรคตเมื่อเช้าวันที่ 7 มกราคม
1989 เป็นจักรพรรดิที่ทรงครองราชย์
ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น

การเสด็จสวรรคตของพระองค์เป็นการสิ้นสุดแห่ง
รัชสมัยที่พระองค์ทรงครองราชย์ และเป็นการย้ายเดือนให้รำลึก
ถึงเหตุการณ์ใหญ่ ๆ โต ๆ นับครั้งไม่ถ้วนที่เกิดขึ้นช่วงรัชสมัย
โชวะนับตั้งแต่ปี 1926 ที่พระองค์ครองราชย์เป็นต้นมา หลาย ๆ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัชสมัยโชวะเป็นเรื่องราวที่ต้องจารึกไว้
ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นและประวัติศาสตร์ของโลก เช่นการ
รุกรานจีน การทำสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นถูกทิ้งลูกระเบิด
ปรมาณู 2 ลูกซึ่งเป็นประเทศเดียวที่เคยได้รับภัยนั้นที่เกิด
จากระเบิดชนิดนี้ จักรพรรดิที่ชาวอาทิตย์อุทัยสักการะบูชา
เป็นเทพถูกบังคับให้ทรงประกาศว่าเป็นมนุษย์ธรรมดา
ประเทศญี่ปุ่นถูกยึดครองเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์นาน
ถึง 7 ปี ญี่ปุ่นได้เปลี่ยนจากทหารนิยมจัดมาเป็นประชาธิปไตย
เป็นมิตรกับนานาประเทศ สามารถฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ
กิจจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ญี่ปุ่น
สามารถเข้าไปมีบทบาทในการเจรจาแก้ปัญหาเศรษฐกิจ
ที่จัดขึ้นตามที่ต่าง ๆ สามารถเข้าไปมีบทบาทในประเทศ
ต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแทนบทบาททางการเมือง
และทหารที่เคยมีในอดีต

ด้วยเหตุที่ตลอดรัชสมัยโชวะ ญี่ปุ่นที่เต็มไปด้วยซากหนาม สามารถลบล้างวิถีทางในการ
แก้ปัญหา และสามารถฟื้นฟูอุปสรรคต่าง ๆ จนสามารถผงาดอยู่ในเวทีโลก ที่การเคลื่อนไหวของ
ญี่ปุ่นนั้นทุกคนจะต้องจับตามอง ยุคสมัยของโชวะจึงเต็มไปด้วยความหมายในเชิง Symbolic

จักรพรรดิอิโรโตที่ทรงชราภาพแล้วได้ประชวรและกระอักพระโลหิตเป็นจำนวนมากใน
วันที่ 19 กันยายน 1988 จากนั้นพระอาการก็ทรุดหนักเรื่อยมา และได้เสด็จสวรรคตในเช้าวัน
เสาร์ที่ 7 มกราคม 1989 เวลา 6.33 น. ทรงมีพระสิริอายุได้ 87 พรรษา กับอีก 8 เดือน พระองค์
เป็นจักรพรรดิองค์ที่ 124 ของราชวงศ์เทนโน (จักรพรรดิบนสรวงสวรรค์) การเสด็จสวรรคต
ของพระองค์ทำให้ต้องยุติการใช้ “รัชสมัยโชวะ” และยุคโชวะจะกลายเป็นยุคหนึ่งแห่งประวัติด
ศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยใหม่ไป

- 2) การเก็บภาษีบริโภค
- 3) นายมิยาซากิผู้ต้องหาหลักพาเด็กผู้หญิงไปฆ่าถึง 4 รายถูกจับกุม
- 4) นางมิโซระ ฮิบาริ ราชนิแห่งวงการเพลงญี่ปุ่นเสียชีวิต
- 5) การเลือกตั้งวุฒิสมาชิกนั้น พรรคเสรีประชาธิปไตยได้คะแนนน้อยผิดปกติ คณะรัฐมนตรีอุโนะประกาศลาออก
- 6) คดีติดสินบนของบริษัทครุท
- 7) ประกาศข่าวอภิเษกสมรสของเจ้าชายอายาโนะมียา
- 8) พบเงิน 200 ล้านเยนในดงไฟ
- 9) ทีมเบสบอลไจแอนต์ได้เป็นที่หนึ่งในรอบ 8 ปี
- 10) นายโคฟูจัดตั้งรัฐบาลต่อจากนายอุโนะ

ในบรรดา 10 ข่าวใหญ่ในรอบปีที่ลำดับมานี้ จะเป็นข่าวใหญ่ตั้งแต่ราชสำนักลงมาถึงสามัญชน มีทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งวงการบันเทิงด้วย ข่าวเหล่านี้เป็นการสะท้อนความรู้สึกของผู้คนโดยส่วนรวมที่มีภูมิหลังวัฒนธรรมที่แตกต่างกับประเทศอื่น ๆ ในที่นี้จะขอลำดับและเพิ่มเติมบางข่าวไว้ในหมวดเดียวกันเพื่ออธิบายสภาพสังคมและวัฒนธรรมบางลักษณะของญี่ปุ่นที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมานี้

ข่าวประเภทแรกที่สามารถสะท้อนอะไรบางอย่างของรัชสมัยโชวะที่ยาวนานถึง 64 ปี นั้น น่าจะเป็นข่าวการตายจากไปของบุคคลบางคน ในบรรดา 10 ข่าวใหญ่ในรอบปีนั้นได้ลำดับไว้ 2 ข่าวคือ การเสด็จสวรรคตของพระจักรพรรดิโชวะเอง ซึ่งเป็นข่าวที่บ่งบอกถึงการสิ้นสุดของรัชสมัยโชวะที่จักรพรรดิได้เสด็จสวรรคตไป แต่ข่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงการสิ้นสุดของรัชสมัยโชวะนั้นยังมีมากกว่านี้ ข่าวการตายของนางมิโซระ ฮิบาริ ซึ่งเป็นข่าวที่ได้รับการลำดับไว้ 1 ใน 10 ก็มีลักษณะทำนองนี้เช่นกัน นอกจากมิโซระ ฮิบาริแล้วผู้เขียนยังประสงค์จะรวมเอาการตายจากไปของ นายมะซึชิตะ โคโนะสุเกะ ผู้ก่อตั้งบริษัทผลิตเครื่องไฟฟ้า Matsushita กับ National และการตายจากไปของนายเทชิเกะ โอซามุ ราชาการ์ตูนญี่ปุ่นไว้ในหมวดเดียวกันกับการตายของผู้คนที่บ่งบอกถึงการสิ้นสุดของรัชสมัยโชวะด้วย

เหตุการณ์ใหญ่สุดในรอบปี 1989 ควรถือเป็นปีแห่งการตายจากของบุคคลสำคัญ ๆ ในวงการต่าง ๆ ที่ตราตรึงอยู่ในจิตใจของชาวญี่ปุ่นอย่างยากที่จะลืมเลือนได้ และการตายจากไปที่สำคัญที่สุดคือการเสด็จสวรรคตของพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ พระองค์เสด็จสวรรคตในวันที่ 7 มกราคม 1989 เป็นการสิ้นสุดรัชสมัยโชวะอันเป็นรัชสมัยที่พระองค์ทรงครองราชย์มานานถึง 62 ปี กับอีก 14 วัน บวกหัวท้ายแล้วพระองค์ทรงเสด็จสวรรคตในปีที่ 64 แห่งรัชสมัยโชวะ

ในการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ จะถือเอาชื่อยุคสมัยในการแบ่ง ถ้าถือตามนี้ ยุคสมัยโชวะได้สิ้นสุดลงโดยสมบูรณ์ในวันที่ 7 มกราคม 1989 และยุคเฮเซที่สืบต่อจากโชวะก็เริ่มในวันรุ่งขึ้น แต่ในปี 1989 ซึ่งเป็นการสิ้นสุดและสืบต่อของรัชสมัยนั้น ยังมีเหตุการณ์บางอย่างโดยเฉพาะการถึงแก่กรรมของผู้ที่มีบทบาทช่วยเสริมลักษณะพิเศษของรัชสมัยโชวะ ที่ช่วยย้ำเตือนการสิ้นสุดของรัชสมัยโชวะนี้ ในที่นี้ใครจะกล่าวถึงการตายจากไปของบุคคลอีก 3 คน ที่เป็นสามัญชนที่ได้เสียชีวิตหลังการเสด็จสวรรคตของจักรพรรดิอโรฮิโต

ในที่นี้จะขอแนะนำทั้ง 3 ท่าน ตามลำดับก่อนหลังของการเสียชีวิตต่อการเสด็จสวรรคตของจักรพรรดิอโรฮิโต บุคคลแรกที่จะกล่าวถึงคือ นายเทซึกะ โอซามุ Tezuka Osamu (1920 - 9 กุมภาพันธ์ 1989) ผู้ได้รับสมญานามว่าราชาการ์ตูนของญี่ปุ่น

การ์ตูนซึ่งครั้งหนึ่งถือเป็นเรื่องหลอกเด็กนั้น ปัจจุบันนับวันจะมีบทบาทมากขึ้นในการสื่อความหมายและการให้ความบันเทิง และไม่จำกัดเฉพาะเด็กเท่านั้น ผู้ใหญ่ก็สนใจการ์ตูนมากขึ้น โลกเรานี้หากปราศจากการ์ตูนแล้วจะดูไร้สีสันและซีดเซียวไปไม่น้อย การ์ตูนของญี่ปุ่นทั้งที่เป็นหนังสือและภาพยนตร์นั้นได้รับการเผยแพร่ไปยังประเทศต่าง ๆ และกำลังจะครองตลาดการ์ตูนโลกมากเข้าไปทุกที น้อยคนนักที่จะมีปฏิกิริยาต่อต้านการ์ตูนญี่ปุ่น อาจเพราะพากันชื่นชมจนไม่มีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ หรือเห็นว่าไม่ร้ายแรงพอที่จะต้องไปใส่ใจถึงขนาดนั้น ผลก็คือการ์ตูนญี่ปุ่นกลายเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการต้อนรับดีที่สุด ผู้อ่านและผู้ชมชมซาบวัฒนธรรมญี่ปุ่นเข้าไปในตัวโดยไม่รู้ตัว ทั้งยังติดตามตอนต่อ ๆ ไปหรือเรื่องใหม่ ๆ ด้วยความกระหาย

ดร. เทซึกะ โอซามุ (1928 - วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 1989) ราชาการ์ตูนญี่ปุ่น รูปนี้ถ่ายในเดือนกันยายน 1985 ในพิธีฉลองครบรอบ 40 ปีในการเริ่มงานการ์ตูนของเขา

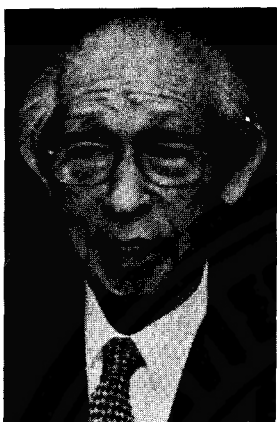
เทซึกะ โดยวิชาชีพที่เขาศึกษาเล่าเรียนมาโดยตรงนั้น เป็นหมอ เขาเรียนแพทยศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยโอซาก้า สามารถศึกษาค้นคว้าจนได้รับปริญญาเอก เป็นผู้ริเริ่มหนังสือการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนของญี่ปุ่น เรื่อง “ สิงห์เจ้าป่า ” กับ “ เทชีวานอาโตะ ” (เขียนในปี 1953 ตัวเอกเป็นหุ่นยนต์ เป็นการพูดถึงสังคมอุดมการณ์ในอนาคต) ในปี 1961 เทซึกะได้ก่อตั้งสำนักพิมพ์หนังสือการ์ตูนขึ้น งานการ์ตูนของเขามีอิทธิพลต่อหนุ่มสาวชาวญี่ปุ่นหลังสงครามอย่างมหาศาล เล่ากันว่าอิทธิพลทำให้สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคม

หุ่นยนต์มากขึ้นเพราะคนไม่น้อยได้ความคิดจากการอ่านการ์ตูนวิทยาศาสตร์ของเขา ส่วนนักเขียนการ์ตูนรุ่นหลัง ๆ เช่น พูจิโกะ พูจิโอะ, อาคาซึกะ พูจิโอะ, อีซึโนะโมริ โซทาโร ที่เป็นนักวาดการ์ตูนอันลือชื่อปัจจุบันของญี่ปุ่นล้วนเคยเป็นแฟนอ่านหนังสือการ์ตูนและได้รับการแนะนำจากนายเทซึกะมาแล้วทั้งนั้น นอกจากนักวาดการ์ตูนแล้ว นักประพันธ์นักวิจารณ์และนักประพันธ์นิยายวิทยาศาสตร์อีกหลายคนก็เคยได้รับแรงดลใจจากการอ่านการ์ตูนของเทซึกะมาก่อน ปัจจุบันการ์ตูนของเทซึกะได้กลายเป็นงานคลาสสิกแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ยืสิบกว่าภาษา อ่านกันอย่างกว้างขวางทั้งในและนอกประเทศญี่ปุ่น อิทธิพลของเทซึกะจึงไม่ใช่จำกัดอยู่เฉพาะที่ประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น

ในกลางปี 1988 ได้มีการก่อตั้งศูนย์วิจัยการ์ตูนขึ้นที่ประเทศญี่ปุ่น เพื่อศึกษาค้นคว้าการ์ตูนในเชิงวิชาการด้วย เพราะการ์ตูนที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางนั้นเป็นสื่อในการสื่อความหมายได้ดีและง่ายรูปแบบหนึ่ง งานของเทซึกะก็ได้รับการศึกษาค้นคว้าในที่นี้ด้วย

เทซึกะเริ่มงานการ์ตูนในปี 1946 ปีที่สงครามโลกยุติลงได้ 1 ปี และงานการ์ตูนของเขาก็ได้มีบทบาทต่อวงการพิมพ์และวงการบันเทิง 40 กว่าปีต่อจากนั้น ซึ่งเป็นช่วงของรัชสมัยโชวะที่สามารถพัฒนาประเทศจากที่ได้รับหายนะจากภัยสงครามมาเป็นประเทศผู้นำในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งการ์ตูนด้วยและการที่มีการประเมินความสำคัญงานการ์ตูนของนายเทซึกะที่เกี่ยวพันกับการหล่อหลอมความคิดอ่านของชาวญี่ปุ่นหลังสงคราม และต่อวงการผลิตที่นำเอาหุ่นยนต์มาใช้แทนแรงงานคนตามโรงงานต่าง ๆ ชีวิตและงานของเทซึกะก็ถือว่ามีส่วนเสริมสร้างคุณลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งของโชวะได้ด้วย เขาได้ตายจากไปอย่างกระทันหันด้วยโรคมะเร็ง รวมสิริอายุได้แค่ 60 ปี หลังการเสด็จสวรรคตของจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ (จักรพรรดิโชวะ) ราวหนึ่งเดือนคล้ายกับเป็นการช่วยย่ำเดือนการสิ้นสุดของสังคมญี่ปุ่นของยุคโชวะ

คนที่ 2 ที่จะแนะนำต่อจากนักวาดการ์ตูนอันลือชื่อนั้นเป็นนักมหาเศรษฐีและนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคนหนึ่ง จนตัวเขาเองกลายเป็นคนในตำนานที่เป็นตัวอย่างของผู้ที่ต่อสู้จากลำแข้งของตัวเอง บุคคลที่จะแนะนำนี้คือ นายมะชิซึตะ โคโนะสุเกะ Matsushita Konosuke เจ้าของบริษัทผลิตเครื่องไฟฟ้ายี่ห้อ Matsushita และ National ที่คนไทยเรารู้จักกันดี เขาถึงแก่กรรมในวันที่ 27 เมษายน 1989 รวมสิริอายุได้ 94 ปี มะชิซึตะได้รับการยกย่องว่าเป็นเทพเจ้าแห่งการบริหารธุรกิจ คนไทยเรารู้จักผลิตภัณฑ์ของเขา

มะชิซึตะ โคโนสุเกะ (ค.ศ.
1894 - วันที่ 27 เมษายน 1989) ผู้มี
สมญานามว่าเทพเจ้าแห่งการบริหารธุรกิจ

ในประเทศญี่ปุ่น คนในวงการเดียวกันมักชอบยกย่องผู้ที่มีความสามารถมากเป็นพิเศษในด้านใดด้านหนึ่งที่หาตัวจับได้ยากกว่าเป็น “เทพเจ้าแห่ง.....” การที่นายมะชิซึตะได้รับการยกย่องว่าเป็น “เทพเจ้าแห่งการบริหารทางธุรกิจ” ก็เป็นการยืนยันความสำเร็จทางด้านนี้ ที่สามารถสร้างความมั่นคงจากผู้ไม่มีอะไรจนถึงกับมีมรดกเป็นสองเท่าของงบประมาณแผ่นดินของไทยเรา

ในญี่ปุ่นผู้คนมักต้องดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับพันธนาการต่าง ๆ ในสังคม ผู้ใดที่แหวกแนวออกไปมักจะประสบความล้มเหลว อาจเป็นเพราะเหตุผลนี้เอง คนญี่ปุ่นจึงนับถือผู้ที่สามารถต่อสู้กับสังคมทั้ง ๆ ที่เงื่อนไขไม่อำนวยและประสบความสำเร็จในที่สุด มะชิซึตะนับว่ามีคุณสมบัติ 2 อย่างนี้อยู่

ในตัวคนเดียว ชีวิตการต่อสู้ของเขาก็เป็นแบบอย่างของการต่อสู้ที่ควรแก่การเอาอย่างสำหรับผู้ประสงค์จะเอาดีทางธุรกิจ

มะชิซึตะ โคโนสุเกะ เกิดที่จังหวัดวาคายามาในปี 1894 พ่อแม่เป็นชาวนาฐานะไม่สู้ดีนัก เขาเป็นคนสุดท้องในบรรดาพี่น้อง 8 คน เมื่อจบชั้นประถมปีที่ 4 เมื่ออายุได้ 9 ขวบ เด็กชายมิชิซึตะก็ออกจากบ้านไปเป็นเด็กฝึกงานในร้านผลิตเตาถ่านไฟในเมืองโอซาก้า เขาแต่งงานเมื่ออายุ 20 ปี ในปี 1918 เริ่มกิจการผลิตปลั๊กไฟ Matsushita ในโอซาก้าด้วยเงินทุน 75 เยน (ในสมัยนั้น) กับนายอิอูเอะ ที่เป็นพี่ชายของภรรยาที่ต่อมาเป็นผู้ผลิตเครื่องไฟฟ้าชั้นโย SANYO ปัจจุบันเป็นยักษ์ใหญ่ในวงการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าของประเทศญี่ปุ่นเช่นเดียวกับ Matsushita

ตอนเริ่มกิจการใหม่ ๆ นั้น มะชิซึตะต้องนำผลิตภัณฑ์ไปเร่ขายด้วยตัวเอง เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก ผู้คนก็ยังคลางแคลงใจในคุณภาพมะชิซึตะพยายามแนะนำให้ผู้ซื้อหันมาลองใช้ผลิตภัณฑ์ของเขา หากมีข้อบกพร่องเขาพร้อมที่จะปรับปรุงคุณภาพ เขาพยายามชี้แจงให้ผู้ซื้อรายใหม่เห็นว่า การหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่นั้นจะช่วยก่อให้เกิดการแข่งขันทั้งคุณภาพและราคา ผลก็คือผู้ซื้อจะได้มีโอกาสใช้ของดีราคาถูกในอนาคต การหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ของเขาจึงมีความหมายใหญ่หลวงกว่าแค่ซื้อ สินค้าชิ้นหนึ่งเท่านั้น.... เราไม่ค่อยแน่ใจนักว่าวิธีการขายของเช่นนี้ในปัจจุบันยังคงใช้ได้ผลอีกหรือไม่ แต่นี่ก็เป็นการเล่าถึงอดีตช่วงหนึ่ง ขณะเริ่มก่อสร้างตัวของเขา มะชิซึตะกล่าวย้ำเสมอถึงความศรัทธาที่เขามีต่อผู้บริโภคในอันที่จะช่วยให้เขาสามารถปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น ต่อมาธุรกิจของเขาก็เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นเงาตามตัว หันไปผลิต

เครื่องโทรทัศน์ เครื่องซักผ้าและตู้เย็น ของสามสิ่งที่ผลิตโดย Matsushita นี้กลายเป็นของใช้จำเป็นในครอบครัวญี่ปุ่น เป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างดีทั้งในและนอกประเทศญี่ปุ่น จนธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตของเขาพลอยเจริญก้าวหน้า กลายเป็นกลุ่มธุรกิจ Matsushita ที่มีอิทธิพลมากทั้งในและนอกประเทศญี่ปุ่น

มิชิซึตะเป็นคนที่มีความสุขภาพอ่อนแอมาแต่กำเนิด วิธีการทำธุรกิจของเขาจึงใช้วิธีการกระจายอำนาจมากกว่ารวบอำนาจทุกอย่างไว้ในมือแต่ผู้เดียว เขาเคยปรารภว่า “ชีวิตข้าพเจ้าไม่ใช่ผลิตหัวเสียบเครื่องไฟฟ้าไปตลอดชีวิต หากแต่อยู่ที่การสร้างคน ” ทั้งนี้ก็เพราะว่าเขามีความเห็นที่ว่า “ ธุรกิจต้องอาศัยคน ”

ในปี 1932 มีลูกค้านำมาให้เขาไปนับถือศาสนาเทนริ แต่ข้อคิดที่เขาได้รับจากการได้ไปสัมผัสกับศาสนาเทนริคือ

“ เราจะต้องมีปริมาณผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่างใช้กันไม่รู้จักหมดสิ้น เราจะพยายามผลิตให้ได้ปริมาณมาก ๆ เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ทำให้สามารถขายในราคาถูกเหมือนน้ำประปา การกระทำเช่นนี้จะช่วยแก้ปัญหาความยากจน นั่นคือภารกิจของ Matsushita เราด้วยการผลิตสินค้าปริมาณมากมาย เพื่อไม่ให้ผู้คนต้องขาดแคลนทางด้านวัตถุ นั่นเป็นการสร้างสรรค์บนแดนดิน ”

และด้วยการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าจำนวนมากศาลจนสามารถจำหน่ายในราคาอันย่อมเยาขึ้นเอง ทำให้ครอบครัวญี่ปุ่นเต็มไปด้วยเครื่องไฟฟ้า เป็นครอบครัวยุคไฟฟ้าที่ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตในครอบครัวไปมากมาย กลายเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมครัวเรือนหลังสงครามของประเทศญี่ปุ่นไป

เครื่องซักผ้า ตู้เย็นและโทรทัศน์ที่ช่วยผ่อนแรงในการซักผ้า ช่วยเก็บรักษาอาหารและเป็นสื่อรับทราบข่าวสารพร้อมภาพนั้นได้กลายเป็นของใช้จำเป็นในการดำเนินชีวิตสมัยใหม่ ช่วยให้ผู้คนสามารถอุทิศเวลาให้แก่งานการมากขึ้น ผลทางอ้อมของอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าเหล่านั้นจึงมีมากกว่าแค่ช่วยประหยัดเวลาและอำนวยความสะดวกเท่านั้น ชาวญี่ปุ่นเรียกเครื่องใช้ไฟฟ้าทั้ง 3 ชนิดที่กล่าวมานี้ว่า “ 3 ชิ้นใหญ่ ” และต่อมาก็มี “ 3 C ” คือ “ 3 ชิ้นใหญ่ ” หมายถึง Cooler (เครื่องแอร์) Colour (โทรทัศน์สี) และ Car (รถยนต์) ที่จะช่วยให้ผู้คนสุขสบายมากยิ่งขึ้น นิสัยที่ชอบสุขสบายและขวนขวายหาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายเหล่านั้นมาให้ได้นั้น เท่ากับช่วยอัดฉีดให้ธุรกิจการผลิตสิ่งของเหล่านั้นเจริญก้าวหน้ามากขึ้น สรุปแล้วมีแต่ได้ ทั้งผู้ใช้และผู้ผลิต

ผลิตภัณฑ์ Matsushita ไม่เพียงแต่ขายเคลื่อนตามท้องตลาดญี่ปุ่นเท่านั้น (โทรทัศน์และวิดีโอประมาณ 30% ที่วางจำหน่ายในท้องตลาดนั้นคือ National Panasonic ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของ Matsushita หากยังส่งไปเจาะตลาดต่างประเทศ ได้รับความนิยมไม่แพ้ภายในประเทศ

และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่สืบเนื่องมาจากการได้ดุลมากเกินไป มะซึซึตะจึงมิได้ละเลยปัญหาทางด้านการเมืองและวัฒนธรรม เขาได้ก่อตั้ง Matsushita Seikei Juku ที่คล้ายสถาบันผลิตนักบริหาร เพื่อผลิตผู้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ และได้ก่อตั้ง Japan International Prize ที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับ Noble Prize (รางวัลโนเบล) ที่จะมอบให้แก่ผู้ที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อมวลมนุษย

เครื่องบริษัทที่ใหญ่ ๆ โต ๆ ในประเทศญี่ปุ่นจะมีลักษณะเป็นนิติบุคคลคล้ายประเทศเล็ก ๆ ประเทศหนึ่งที่มีการบริหารแบบประชาธิปไตย โดยไม่มีการผูกขาด หากในช่วงใดบุตรหลานของตระกูลที่ก่อตั้งไม่มีความพร้อมในการดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการหรือตำแหน่งสูง ๆ อื่น ๆ ก็จะมีคนที่มีฝีมือหรือมีความพร้อมมากกว่าจากคนในเครือมาบริหาร บริษัทมิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ก่อตั้งแต่ผู้เดียวลูกจ้างจำนวนหนึ่งจำนวนแสนจะผูกพันกับบริษัทมากกว่ากับตระกูลผู้ก่อตั้งหรือที่ถือหุ้นใหญ่สุด แต่กรรมการผู้จัดการก็เป็นตำแหน่งที่สำคัญมากเกี่ยวข้องกับอนาคตของบริษัท การสรรหาผู้ที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าปวดหัวสำหรับประธานบริษัท ในกรณีของ Matsushita นั้น เขาได้แต่งตั้งนายยาซึตะที่มีตำแหน่งเป็นลำดับที่ 25 ในกรรมการบริหารเป็นกรรมการผู้จัดการ ข้ามขั้นตอนไปถึง 3 ขั้น ซึ่งเป็นการกระโดดข้ามขั้นที่มีน้อยมากในประเทศญี่ปุ่นจนมีคำกล่าวถึงบุคคลแบบโดดพรวดพราดทางตำแหน่งว่า “ โดดแบบยามาซึตะ ” มะซึซึตะได้ให้เหตุผลว่าที่กระทำเช่นนี้ก็เพื่อไม่ให้เกิดการบริหารงานในกลุ่มบริษัท Matsushita กลายเป็นแบบระบอบราชาการที่มีการไต่ขึ้นไปเป็นขั้น ๆ เมื่อถึงระดับหนึ่งก็จะขาดความคล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การมอบหมายภารกิจอันสำคัญด้วยการแต่งตั้งคนนอกกลายเป็นทายาทแบบโดดข้ามขั้นนั้นมีคนเห็นว่าเป็นลักษณะการใช้คนที่หวงจับตัวได้ยากของมะซึซึตะ ส่วนผลจะเป็นอย่างไรนั้นคงต้องเฝ้าดูต่อไปว่า ได้ช่วยพิสูจน์ความเป็น “ เทพเจ้าแห่งการบริหาร ” สมดังคำเล่าลือหรือไม่

เงินทองคงไม่ใช่สิ่งเดียวที่ใช้วัดความสำเร็จของคนเรา แต่สำหรับนักธุรกิจแล้ว ก็คงไม่มีเกณฑ์การวัดความสำเร็จมากกว่าจากสินทรัพย์ที่เขาหามาได้ด้วยวิธีที่บริสุทธิ์ ในกรณีของมะซึซึตะนั้นมียอดถึง 2,449,000,000,000 เยน (สองล้านสี่แสนสี่หมื่นเก้าพันล้านเยน) (จักรพรรดิอโหสิโตรงมียอด 1,800 ล้านเยน นางมิโซระ อิมาริมียอด 1,000 ล้านเยน) กองมรดกของมะซึซึตะมีมากกว่ามรดกของอภิมหาเศรษฐีที่ถึงแก่กรรมก่อนหน้าเขา 5 คนรวมกัน เปรียบเทียบจำนวนเงินให้เห็นชัดยิ่งขึ้นก็คือประมาณสองเท่าของงบประมาณแผ่นดินไทยในปี 1989 เครือข่ายธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทของมะซึซึตะมีลูกจ้างรวมกันแล้วเป็นแสนกว่าคน มีเครือข่ายอยู่เกือบทั่วโลก และนับวันจะขยายใหญ่โตมากขึ้นพร้อมกับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ

จากเด็กสาวนาที่มีพื้นฐานการศึกษาแค่ประถมต้น ออกมาเผชิญโลกตอนอายุ 9 ขวบ สามารถเนื่อสร้างตัวจนประสบความสำเร็จถึงขนาดนั้นทางธุรกิจ ย่อมเป็นหลักฐานยืนยันความสามารถของเขาได้ดี คนแบบนี้ยังมีอีกหลายคนในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งล้วนเป็นแบบอย่างชีวิตที่น่าสนใจควรแก่การศึกษา มีคนถามมะชิชิตะถึงเคล็ดลับที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จ เขาตอบว่าคือ SHIN (การรักษาคำพูด, ความเชื่อถือ) อันเป็นคุณธรรมอันสำคัญประการหนึ่งของลัทธิขงจื้อ

การตายจากไปของนักธุรกิจคนหนึ่งคงไม่เหมาะที่จะยกมาให้เป็นเหตุการณ์ในรอบปี แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศญี่ปุ่นที่หันมาเอาดีทางเศรษฐกิจจนสามารถประสบความสำเร็จมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของโลก จนการร่วมมือและการเจรจาที่สำคัญ ๆ ระดับโลกมักจะมีประเทศญี่ปุ่นเข้าเกี่ยวข้องด้วย เพราะสามารถให้การสนับสนุนทางการเงิน และให้ข้อแนะนำบางประการธุรกิจซึ่งเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นรุ่งเรือง ส่วนธุรกิจนั้นต้องมีคนไปบริหารมองในแง่นี้นักบริหารก็มีบทบาทต่อสังคมโดยตรง คนอย่างมะชิชิตะที่มีอายุยืนยาวเกือบหนึ่งศตวรรษมีบทบาทตลอดรัชสมัยโชวะอันยาวนาน เขาเองได้กล่าวถึงอดีตจักรพรรดิว่าเป็นจักรพรรดิที่ได้ทรงฟันฝ่าอุปสรรคทั้งปวง เป็นบุคคลตัวอย่างที่เขายึดมั่นเมื่อเขาประสบกับมรสุมต่าง ๆ และเขาก็มีกำลังใจที่จะฟันฝ่าอุปสรรคไปด้วยดี ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อเทียบกับภารกิจของอดีตจักรพรรดิแล้ว ปัญหาที่เขาต้องเผชิญนั้นถือว่าเป็นปัญหาที่เล็กกว่ามาก การตายจากไปของเขาเป็นการช่วยย้ำให้เห็นถึงการอวสานของสมัยโชวะ ที่บุคคลอย่างเขาคงไม่เกิดขึ้นง่าย ๆ อีกแล้วในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของญี่ปุ่น

มิโซระ อิบาริ (1937 - 24 มิถุนายน 1989) ราชีนีแห่งวงการเพลงญี่ปุ่น ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาไม่มีนักร้องหญิงคนไหนหาบรัคมิได้

บุคคลที่ 3 ที่จะกล่าวถึงนี้คือนางมิโซระ อิบาริที่เป็นนักร้องนักแสดงที่ทางญี่ปุ่นเองได้ลำดับการตายของหล่อนไว้เป็น 1 ใน 10 ของเหตุการณ์ใหญ่ในรอบปี หล่อนเป็นนักร้องที่ยืนยงที่สุดคนหนึ่งในวงการบันเทิงญี่ปุ่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หล่อนได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจล้มเหลวในวันที่ 24 มิถุนายน 1989 รวมสิริอายุได้ 52 ปี

มิโซระ อิบาริเริ่มเข้าสู่วงการเพลงและการแสดงตอนอายุได้ 9 ขวบ ในปี 1949 ตอนอายุได้ 11 ขวบได้เข้าร่วมแสดงภาพยนตร์ชื่อ “ Kanashii Kuchibue ” (ผีปากอันแสนเศร้า) เพลงโหมโรงที่หล่อนร้องในภาพยนตร์เรื่องนี้เมื่ออัดเป็นแผ่นเสียงแล้วมียอดจำหน่ายถึง 4 แสนแผ่นได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากชาวญี่ปุ่นที่ต้องประสบกับความปรา-

ชัยในสงครามโลกครั้งที่ 2 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เพลงของหล่อนก็ติดอันดับยอดนิยม และมีหลายเพลงกลายเป็นเพลงคลาสสิก เมื่อพูดถึงเพลงตัวแทนหลังสงครามของญี่ปุ่นก็ต้องกล่าวถึงเพลงบางเพลงของหล่อน “Kanashii Sake” (เหล้าขมขื่น) ที่หล่อนร้องในปี 1966 ได้รับการยกย่องว่าเป็นเพลงที่ดีที่สุดของเพลงญี่ปุ่นที่ร้องในหลังสงคราม มิโซระ อิบาริได้รับการยกย่องว่าเป็นราชินีแห่งวงการเพลงของญี่ปุ่นมีสถานภาพที่มั่นคงไม่เคยตกจากตำแหน่งนี้เลย หากปราศจากหล่อนแล้ววงการเพลงญี่ปุ่นคงเจียบเหงาไม่น้อย ผู้คนพากันขับร้องและฟังเพลงของหล่อนด้วยความซาบซึ้งในอรรถรสของเนื้อเพลงและทำนอง หล่อนเป็นสตรีญี่ปุ่นคนแรกที่ได้รับรางวัลประชาชนเกียรติยศ (Kokumin Eiyosho) อันเป็นรางวัลที่จัดตั้งขึ้นในปี 1977 มอบให้แก่ชาวญี่ปุ่นที่เป็นขวัญใจของคนทั้งประเทศ แพนเพลงของหล่อนไม่น้อยเห็นภาพและชะตากรรมตัวเองในเนื้อเพลงของหล่อน มิโซระ อิบาริเริ่มเข้าสู่วงการบันเทิงหลังสงครามโลกในรัชสมัยโชวะ และตายจากไปในปีที่สิ้นสุดรัชสมัยนี้ เสียงเพลงของหล่อนมีส่วนกล่อมขวัญชาวญี่ปุ่นให้ลืมหรือรำลึกถึงบาดแผลต่าง ๆ หลังสงคราม และสะท้อนถึงความรู้สึกที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลา 40 กว่าปี การจากไปของหล่อนคล้ายกับช่วยบ่งบอกถึงการจากไปของรัชสมัยโชวะว่า โชวะหลังสงครามได้อวสานลงแล้ว การตายของหล่อนนับว่าเป็นการสูญเสียอันใหญ่หลวงของวงการเพลงญี่ปุ่น ตลอดระยะเวลาครึ่งปีหลังการเสียชีวิตของหล่อนนั้นวงการเพลงญี่ปุ่นเจียบเหงาไปมาก

ในด้านชีวิตการงานหล่อนประสบความสำเร็จยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือนในวงการเดียวกันได้ หล่อนได้ทั้งมรดกไว้เกือบ 1,000 ล้านเยน แต่ชีวิตส่วนตัวก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หล่อนแต่งงานกับนายโคบายาชิ อาคิระที่เป็นดาราหนังญี่ปุ่นยอดนิยมในปี 1962 และหย่ากันในสองปีต่อมา ในปี 1981 แม่ของหล่อนเสียชีวิตลง ต่อมาน้องชายสองคนก็ตายตามแม่ไปบั้นปลายชีวิตหล่อนล้มป่วยลงและต้องเข้า ๆ ออก ๆ โรงพยาบาล เสียงเพลงของหล่อนได้ช่วยคลายความโศกเศร้าของผู้ที่มีชีวิตที่เปล่าเปลี่ยวระทมทุกข์ ชีวิตหล่อนเองกลับต้องพบกับชะตาที่น่าเศร้า หล่อนเคยบอรรักว่า ค่าของชีวิตของหล่อนคือ เพลงเสียงเพลงที่จะกล่อมกลาผู้คนให้หายความโศกเศร้า ชีวิตส่วนตัวน่าเห็นใจมาก แต่หล่อนก็ไม่เคยย่อท้อ เพลงของหล่อนบางครั้งก็สะท้อนชีวิตอันแสนเศร้าของหล่อนเอง อาจเป็นเพราะเหตุนี้เพลงของหล่อนจึงเป็นเพลงที่มีชีวิต เป็นอมตะ กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมวงการบันเทิงในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของญี่ปุ่น และก็คงเป็นเพราะเหตุนี้เอง การตายของหล่อนจึงได้รับการจัดให้เป็น 1 ใน 10 ของข่าวใหญ่ในรอบปี 1989

รัชสมัยเฮเซกับการตั้งชื่อศักราช

จักรพรรดิฮิโรฮิโตะได้เสด็จสวรรคตในเช้าวันที่ 7 มกราคม 1989 ในวันเดียวกันมกุฎราชกุมาร อากิฮิโตะ (ประสูติวันที่ 23 ธันวาคม 1933) ก็ทรงขึ้นครองราชย์ และมีการถวายกกุฎภันฑ์ในวันนั้น เป็นจักรพรรดิองค์ที่ 125 ของประเทศญี่ปุ่น

พระราชพิธีถวายราชกกุธภัณฑ์แด่มกุฎราชกุมาร อากิฮิโตะ (จักรพรรดิเฮเซ) ในวันที่ 7 มกราคม 1989 พิธีจัดขึ้นที่ “ มะชิโนะมะ ” (ห้องสน) ในราชวัง

นายโอบุชิ เคโซ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีกำลังชูป้ายชื่อ “เฮเซ” ที่เป็นศักราชใหม่

การเสด็จสวรรคตของจักรพรรดิฮิโรฮิโตะยังความเศร้าโศกแก่ประชาชนชาวญี่ปุ่นไม่น้อย แต่ขณะเดียวกันชาวญี่ปุ่นก็รู้สึกปลื้มปิติที่มกุฎราชกุมารอากิฮิโตะทรงขึ้นครองราชย์เริ่มยุคสมัยเฮเซ (ศักราชใหม่ที่หมายถึงบรลูสันติ) รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศศักราชใหม่ที่ได้มีการเตรียมไว้แล้วในปลายวันที่ 7 มกราคม 1989 เป็นศักราชที่ 247 ของญี่ปุ่นและเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 8 (วันรุ่งขึ้น) เป็นต้นไป

“เฮเซ” เป็นคำจีนสองคำ (ดุรูป) ที่ได้จากตำราประวัติศาสตร์ “สี่จี้” (บันทึกประวัติศาสตร์) ของซือหม่าเชียนและจากตำราคลาสสิกจีนชื่อ “ซุจิง” ถ้าแปลตามศัพท์แล้ว “เฮเซ” มีความหมายว่าบรลูสันติอะไรทำนองนั้น แต่นายโอบุชิ (คนชูอักษรเฮเซ) ที่เป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในสมัยนั้น (สมัยทาเกชิตะเป็นนายกรัฐมนตรี) ได้อธิบายความหมายของชื่อศักราชนี้ว่า “ หมายถึงมีสันติทั้งภายในและภายนอกประเทศญี่ปุ่น มีสันติทั้งบนดินและบนฟ้า ซึ่งเป็นชื่อที่มีความหมายเหมาะสมมากในสมัยนี้ ”

วิธีการเลือกใช้คำไหนเป็นชื่อศักราชนั้นมีกฎเกณฑ์อยู่หลายข้อ คือ 1) สอดคล้องกับอุดมการณ์ (ความต้องการ) ของประชาชน 2) เป็นตัวคันจิ (คำอักษรจีน) สองคำ 3) เป็นคำที่เขียนง่าย 4) เป็นคำที่อ่านง่าย 5) ไม่เคยใช้เป็นศักราชและเป็นนามพระราชทานมาก่อน 6) ไม่เคยเป็นคำที่มีการใช้จนเป็นคำสามัญไป

ที่ประเทศญี่ปุ่นมีการใช้ศักราชอย่างเป็นทางการครั้งแรกในการปฏิรูป “ไทกะ” ในปี ค.ศ. 645 มีการเปลี่ยนศักราชเรื่อยมา จนถึงสมัยโชวะที่ใช้ศักราช “โชวะ” แล้วมีการใช้ศักราชในอดีตรวมแล้ว 246 ศักราช (รวมศักราชที่ต่างคนต่างใช้ในสมัยเหนือได้ด้วย) ในการเปลี่ยนศักราชในอดีตมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจในสมัยนั้น ๆ และจักรพรรดิจะทรงตัดสินเป็นครั้งสุดท้าย ครั้งนี้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้นำถวาย ถือว่าเป็นเหตุการณ์ใหญ่ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น สมัยก่อนในรัชสมัยของจักรพรรดิบางองค์มีการเปลี่ยนศักราชบ่อย ๆ แต่นับตั้งแต่สมัยเมจิเป็นต้นมา ก็กำหนดให้รัชสมัยหนึ่งใช้ชื่อศักราชเพียงศักราชเดียว ที่ญี่ปุ่นเรื่องปีนั้นส่วนใหญ่จะใช้ปีของรัชสมัยมากกว่า ปี ค.ศ. ฉะนั้นในปี 1989 จึงเกิดความวุ่นวายไม่น้อย เพราะเอกสารหลายอย่างได้ตีพิมพ์เป็นปีที่ 64 แห่งรัชสมัยโชวะไปแล้ว แต่ภายในอาทิตย์เดียวกลับเปลี่ยนจากโชวะเป็นเฮเซเลยต้องพิมพ์ใหม่ก็มีใช้แบบเก่าไปเลยและให้เข้าใจว่าเป็นปีที่ 1 แห่งสมัยเฮเซก็มี

การอภัยโทษในประเทศญี่ปุ่น

การอภัยโทษเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันในหลายประเทศ เหตุผลลงเป็นเพราะว่าเพื่อให้ผู้กระทำผิดที่สำนึกในความคิดพลาดแล้วมีโอกาสแก้ตัว หรืออาจเป็นเพราะเรือนจำเล็กเกินไปไม่สามารถรับนักโทษได้มากมายขนาดนั้น ในประเทศญี่ปุ่นก็มีการพระราชทานอภัยโทษหรืออภัยโทษเช่นกัน แต่จะไม่ค่อยบ่อยนัก มีการอภัยโทษเมื่อจักรพรรดิเสด็จสวรรคต (มีการอภัยโทษทั้งในการเสด็จสวรรคตของจักรพรรดิเมจิ และไทโช เพราะฉะนั้นจะมีการอภัยโทษ ในกรณีที่จักรพรรดิอิโรโด้สวรรคตครั้งนี้ด้วย) เพื่อให้ผู้ได้รับอภัยโทษและครอบครัวรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของจักรพรรดิที่สวรรคตไป นอกจากนี้ยังมีการอภัยโทษเนื่องในโอกาสที่เป็นมงคลด้วย

ในตลอดรัชสมัยโชวะที่มาถึง 64 ปีนั้น ได้มีการอภัยโทษถึง 10 ครั้ง เนื่องในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้คือ¹

1. 7 กุมภาพันธ์ 1927	งานศพจักรพรรดิไทโช	ปีโชวะที่	2
2. 10 พฤศจิกายน 1928	พระราชพิธีเถลิงราชย์ของจักรพรรดิโชวะ	”	3
3. 17 ตุลาคม 1945	สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง	”	20
4. 3 พฤศจิกายน 1946	ประกาศรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	”	21
5. 28 เมษายน 1952	ประกาศสนธิสัญญาสันติภาพ	”	27
6. 10 พฤศจิกายน 1952	สถาปนามกุฎราชกุมาร	”	27

¹ จากหนังสือพิมพ์โยมิอูริ

7. 19 ธันวาคม 1956	ได้เข้าเป็นภาคีสหประชาชาติ	”	31
8. 10 เมษายน 1959	มกุฎราชกุมารทรงอภิเษกสมรส	”	34
9. 1 พฤศจิกายน 1968	ครอบรอบ 100 แห่งการปฏิรูปเมอิจิ	”	43
10. 15 พฤษภาคม 1972	ได้หมู่เกาะโอกินาวาคืนจากอเมริกา	”	47

ในประเทศญี่ปุ่นจังหวัดที่จะมีการภัยโชนั้นมี 2 อย่างคือ ที่เป็นการสวรรคตและมหามงคลของบุคคลในราชวงศ์ และอีกอย่างหนึ่งจะเกี่ยวกับชาติด้านเมืองไม่เกี่ยวกับราชวงศ์โดยตรง การภัยโชนครั้งนี้ ชาวต่างชาติที่กระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ไม่พกใบต่างด้าว ไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือ ก็จะอยู่ในข่ายด้วย มีการลดโทษ 17 ชนิด นักโทษประมาณ 28,000 คนได้รับพิจารณาลดหย่อนโทษโดยจะเริ่มมีผลตั้งแต่วันจัดพระราชพิธีพระบรมศพพระเจ้าจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ (วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 1989) เป็นต้นไป

ภาษีมรดกของจักรพรรดิญี่ปุ่น

ที่ประเทศญี่ปุ่นมรดกที่สืบทอดต่อไปยังลูกหลานจะต้องชำระภาษีมรดก มากน้อยแล้วแต่ปริมาณของมรดกเหล่านั้น แต่ในการชำระภาษีมรดกของจักรพรรดิญี่ปุ่นในครั้งนี้นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ทางการญี่ปุ่นกำหนดให้มีการแจ้งภาษีมรดกของอดีตจักรพรรดิฮิโรฮิโตะภายในวันที่ 7 กรกฎาคม 1989 (ปกติจะต้องแจ้งภาษีมรดกหลังมรณกรรม 6 เดือน) และมีการชำระภาษีมรดกที่สรรพากรโคชิมาชิโนโตะเกียวเป็นเงิน 428 ล้านเยน พระราชชนนีและจักรพรรดิเฮเซเป็นผู้ทรงรับมรดกของอดีตจักรพรรดิฮิโรฮิโตะคนละครึ่ง และต้องชำระภาษีมรดกรวมเป็นเงิน 850 ล้านเยน แต่พระราชชนนีได้รับการยกเว้นในฐานะเป็นคู่อภิเษกสมรส และเพื่อเป็นการประหยัดค่าภาษีมรดก พระราชชนนีและจักรพรรดิเฮเซจึงตัดสินใจถวายพระราชทานงานศิลปหัตถกรรมจำนวน 3,180 ชิ้นของอดีตจักรพรรดิให้เป็นสมบัติของชาติ อีกทั้งยังพระราชทานเงินจำนวน 50 ล้านเยนจากกองมรดกให้แก่สภากาชาดญี่ปุ่น

ตามประกาศของสำนักพระราชวังญี่ปุ่นนั้น ได้มีการจัดแบ่งกองมรดกออกเป็น 3 ชนิดคือ ที่เป็นเงินทองและสินทรัพย์รวมทั้งงานศิลปหัตถกรรมที่ต้องชำระภาษีมรดก ของที่สืบทอดต่อ ๆ กัน จากจักรพรรดิองค์หนึ่งไปสู่อีกองค์เช่น กุฎราชันย์ที่ไม่ต้องชำระภาษีมรดก และงานศิลปหัตถกรรมที่ทรงพระราชทานให้เป็นสมบัติของชาติ สำนักพระราชวังมิได้ประกาศยอดจำนวนของกองมรดก เพียงแต่แจ้งยอดเงิน 1,869 ล้านเยนที่ต้องชำระภาษีมรดก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเงินฝากธนาคาร พันธบัตร ใบหุ้น เป็นต้น ผู้ที่มีสิทธิในการรับมรดกรวมทั้งพระราชชนนีและจักรพรรดิเฮเซแล้วมีทั้งหมด 10 คน แต่เพื่อมิให้กองมรดกกระจุกกระจาย จึงตกลงให้พระราชชนนีและจักรพรรดิเฮเซเป็นผู้ทรง

ดูแลมรดกแทน สิ่งของที่จะพระราชทานให้เป็นสมบัติของชาตินั้น นอกจากงานศิลปหัตถกรรมแล้วยังมีของที่แขกบ้านแขกเมืองนำถวายตอนที่เข้าเฝ้าตามโอกาสต่าง ๆ ให้อยู่ในการดูแลของสำนักพระราชวัง หรือนำมาใช้ประโยชน์ในการประดับพระราชวังต่อไป ส่วนเงิน 50 ล้านบาท ที่พระราชทานให้แก่สภากาชาดนั้นก็ใช้เพื่อรณรงค์ให้มีการบริจาคโลหิตเข้าสู่สภากาชาดญี่ปุ่น

ตอนสงครามโลกยุติลงใหม่ ๆ รัฐบาลได้ทำการสำรวจทรัพย์สินของจักรพรรดิซึ่งมีถึง 3,700 ล้านบาท GHQ ที่เป็นกองกำลังยึดครองประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายให้รัฐจัดเก็บภาษีส่วนที่เกินจาก 3,300 ล้านบาท และตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของญี่ปุ่นก็คือ ทรัพย์สินในสำนักพระราชวังนั้นเป็นของรัฐ ยกเว้นเงินสด 15 ล้านบาทกับงานศิลปกรรมอีกจำนวนหนึ่ง ในแต่ละปีรัฐจะถวายเงินเป็นค่าใช้จ่ายในวังเป็นเงินที่ไม่ต้องชำระภาษี ปัจจุบัน (1988) รัฐจะถวายปีละ 257 ล้านบาท มรดกของอดีตจักรพรรดิอริฮิโตะ (โชวะ) เป็นราชทรัพย์ที่สะสมได้จาก 15 ล้านบาท ในครั้งแรกกับเงินที่รัฐถวายให้ในแต่ละปี (มีการปรับเพิ่มในบางปี) มีคนเห็นว่าจักรพรรดิไม่ควรมียุทธทรัพย์ส่วนพระองค์ บางคนก็เห็นว่าควรมีจำนวนที่แน่ชัด เกินกว่านั้นต้องเสียภาษีมรดกเมื่อเสด็จสวรรคตแล้ว และทรัพย์สินส่วนพระองค์ของจักรพรรดิควรจะมีการเปิดเผย²

มีนักวิชาการบางท่านตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเก็บภาษีมรดกในประเทศญี่ปุ่นว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จ กล่าวคือ เนื่องจากเมื่อตายแล้ว จำนวนเงินมหาศาลที่จะให้ลูกหลานนั้นจะต้องนำไปชำระภาษีมรดก ฉะนั้นทางที่ดีจึงควรจะนำเงินเหล่านั้นไปใช้เพื่อการศึกษาเล่าเรียนของลูกหลานเพื่อให้ลูกหลานมีความรู้ติดตัวที่ไม่มีใครสามารถแย่งไปได้ ผลก็คือทำให้ชาวญี่ปุ่นมีการศึกษาสูงขึ้น ปัจจุบันเล่ากันว่าประเทศญี่ปุ่นมีการศึกษาสูงที่สุดในโลก และระดับการศึกษาของประชาชนก็มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ในเมื่อตายไปแล้วเงินทองจะถูกเก็บเป็นภาษีมากมายเช่นนั้น ขณะยังมีชีวิตอยู่ควรตักตวงความสุขใส่ตัวให้มากที่สุดและความเจริญทางด้านวัตถุก็เกิดขึ้นด้วยความคิดเช่นนี้ เพราะคำว่า “ ชั่วลูกชั่วหลาน ” จะไม่ค่อยอยู่ในหัวของชาวญี่ปุ่นปัจจุบันอีกต่อไป นอกจากนั้นเราจะเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยมูลนิธิกุศลต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเงินทองที่ใช้จ่ายเพื่อการกุศลจะได้รับการยกเว้นภาษี

ในกรณีของจักรพรรดิเฮเซเอง พระองค์ได้ทรงขายใบหุ้นไปส่วนหนึ่งเพื่อนำเงินไปชำระภาษีมรดก และอีกส่วนหนึ่งก็พระราชทานให้เป็นกองทุนกาชาดญี่ปุ่น ส่วนนี้จะได้รับการยกเว้นภาษีเช่นกัน ผู้คนญี่ปุ่นจะยอมรับความจำเป็นที่ต้องชำระภาษีมรดก หากต่างคนต่างพยายามเก็บ

² หนังสือพิมพ์โยมิอูริ ฉบับวันที่ 8 เดือนกรกฎาคม 1989 หน้า 3

เงินทองไว้เป็นสมบัติของลูกหลานโดยที่รัฐยกเว้นภาษีให้ รัฐจะขาดรายได้ส่วนนี้ ไม่สามารถดูแลสารทุกข์สุขดิบของประชาชนอย่างที่เป็นอยู่ต่อไป และการเปิดโอกาสให้สะสมทรัพย์สินและให้ตกทอดไปสู่ลูกหลาน จะทำให้ผู้คนเห็นความสำคัญของครอบครัวมากกว่าสังคมโดยรวม ในที่สุดปัญหาสังคมย่อมเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ชาวญี่ปุ่นเห็นความสำคัญที่ต้องชำระภาษีมรดกนี้ มองในแง่ญี่ปุ่นยังมีความเป็นชาตินิยมอยู่มาก และควรถือเป็นชาตินิยมในความหมายที่ดี

เงินเยนเปลี่ยนประเทศ

เรามักจะได้ยินอยู่เสมอว่าเวลานี้ประเทศญี่ปุ่นร่ำรวยมาก มีเงินล้นประเทศไม่รู้จะทำอย่างไรดี สมัยนาคาโซเนะเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นได้พยายามสนับสนุนให้คนญี่ปุ่นใช้เงินมาก ๆ เพื่อเงินจะได้สะพัด เศรษฐกิจจะได้บูม และคนญี่ปุ่นกำลังไปกว้านซื้อของทั่วโลก เรียกว่าซื้อทุกอย่างที่ขวางหน้า เพราะไม่ทราบจะเอาเงินไปทำอะไรดี ในปี 1989 มีข่าวคนพบเงิน 200 ล้านเยนที่ฝังไว้ในเมืองคาวาซากิที่อยู่ใกล้โยโกฮาม่า ครั้งแรกพบในวันที่ 11 เดือนเมษายน เป็นเงินมัด ๆ จำนวน 100 ล้านเยนเศษ และวันที่ 16 พบอีกประมาณ 90 กว่าล้านเยนอยู่ห่างจากที่พบครั้งแรกราว 20 เมตร รวมเป็นเงิน 230 กว่าล้านเยน จากการสืบสวนสอบสวนพบว่าเงินที่ประธานบริษัท Mail Order Sale ในโตเกียว “วางไว้” ที่นั่น “เผื่อจะมีคนนำไปใช้ในการกุศลบ้าง” “ไม่ใช่เอาไปทิ้ง” เงินนั้นเลยคืนเจ้าของไป ผู้ที่พบก็ได้รับคำสมนาคุณส่วนหนึ่ง

ขณะที่เรื่องนี้กำลังเป็นข่าวอยู่นั้นก็มีคนพบเงินจำนวน 170 ล้านเยนในตู้เซฟที่ทิ้งอยู่ในกองขยะในเมืองโยโกฮาม่า คล้ายเป็นปรากฏการณ์ที่บ่งบอกถึงความร่ำรวยของคนญี่ปุ่นที่ไม่รู้จะเอาเงินไปเก็บหรือทิ้งที่ไหนอย่างนั้นแหละ

ในประเทศญี่ปุ่นเคยมีคนเก็บเงินได้เป็น 100 ล้านเยนมาหลายครั้งก่อนหน้านี้ บางครั้งไม่มีใครอ้างเป็นเจ้าของ ทางกรมสันนิษฐานว่าคงเป็นเงินที่นักธุรกิจทำหล่นหรือทิ้งไปขณะนำไปมอบให้แก่นักการเมืองบางคนเพื่อเป็นการติดสินบน จึงไม่กล้าไปรับคืน เพราะอาจจะถูกสอบสวนและมีปัญหาตามมาอีกมากมาย ซึ่งอาจจะต้องเดือดร้อนมากกว่าสูญเสียเงินที่ทำหล่นไปก็ได้ อย่างไรก็ตามเป็นสิ่งทำต่างชาติเข้าใจได้ยากมาก คนญี่ปุ่นเองก็มีไม่น้อยที่ไม่เข้าใจ จึงได้จัดให้เป็นข่าวใหญ่ 1 ใน 10 ในรอบปี 1989

ภาษีบริโภค 3%

ในบรรดาข่าวใหญ่ที่เกิดในรอบปี 1989 นั้น เรื่องที่มีผลต่อการดำรงชีพชาวญี่ปุ่นอย่างทั่วถึงนั้นไม่มีเรื่องใดเกินการประกาศใช้กฎหมายภาษีบริโภค 3% ที่เก็บ ณ ที่ชำระเงินตอนซื้อสิ่งของต่าง ๆ กฎหมายมีผลบังคับใช้ตอนเที่ยงวันที่ 1 เมษายน 1989

ภาษีบริโภค 3% จะเริ่มมีผลบังคับใช้ในเที่ยงวันที่ 1 เมษายน 1989 แยกที่รอชำระเงินอยู่นั้นอดชำระเลื่องนาฬิกาไม่ได้

ตามที่รัฐบาลของพรรคเสรีประชาธิปไตยประกาศไว้ก็คือ เพื่อเป็นกองทุนสำหรับสวัสดิการผู้สูงอายุที่คาดว่าจะอีกไม่นานข้างหน้า จะมีผู้สูงอายุ 1 คนในทุก ๆ 4 คน และเพื่อลดภาษีเงินได้ส่วนบุคคลที่ต้องชำระมากมายในปัจจุบัน

หลังจากประกาศใช้กฎหมายบริโภค 3% แล้วความไม่สะดวกทั้งปวงก็เกิดขึ้น ของราคา 100 เยน ต้องเสียภาษี 3 เยนทันที ทำให้เศษเหรียญ 1 เยนเต็มไปหมด สำหรับคนที่ซื้อของไม่มากนักจะรู้สึกนารำคาญ ส่วนที่ซื้อของมาก ๆ นั้นจะรู้สึกว่าการที่ต้องชำระภาษีเงินได้ทุกวัน

พรรคฝ่ายค้านต่าง ๆ พากันอ้างเหตุนี้เพื่อทำลายการผูกขาดในการเป็นรัฐบาลตั้ง 30 กว่าปีของพรรคเสรีประชาธิปไตยให้ได้ ภาษีบริโภค

เป็นสาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้ประชาชนเสื่อมความนิยมในพรรคเสรีประชาธิปไตยไปมาก แต่อย่างไรก็ตามในการเลือกตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 1990 นั้น พรรคเสรีประชาธิปไตยก็ยังสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ เพราะพรรคฝ่ายค้านต่าง ๆ ยังไม่สามารถโน้มน้าวให้ประชาชนเห็นด้วยที่จะตัดงบประมาณป้องกันประเทศ และเก็บภาษีคนรวยมากขึ้นมาใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการของคนสูงอายุ พรรครัฐบาลได้กล่าวขอโทษประชาชนที่เห็นความหนักใจของรัฐบาลที่ต้องหากกองทุนด้วยวิธีนี้ และยังให้ความสนับสนุนพรรคเสรีประชาธิปไตยให้เป็นผู้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีบริหารประเทศอีกต่อไป หากไม่มีเหตุสุดวิสัย ภาษีบริโภคคงใช้ไปอีกนาน และหากได้ผลตามที่คาดอาจมีประเทศอื่นนำไปใช้ด้วย เพราะการที่ให้คนกินเงินเดือนต้องแบกรับภาระมหาดาลในการจัดหาสวัสดิการให้แก่คนสูงอายุในบางประเทศที่ยุโรปกำลังประสบปัญหามากมาย ผู้คนไม่ค่อยอยากทำงาน เพราะเริ่มทำงานก็ต้องแบกรับความเสี่ยงดูคนแก่คนเฒ่าที่ไม่ใช่พ่อแม่ตัวเอง ภาษีบริโภคเป็นสิ่งที่คนญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อยไม่พอใจ แต่ก็เห็นใจ ซึ่งเป็นนิสัยที่ช่างประนีประนอมของชาวญี่ปุ่น

สังคมญี่ปุ่นบางครั้งก็เป็นนรกของเด็ก ๆ

ที่ญี่ปุ่นแม้ว่าคนร่ำรวยหรืออย่างน้อยก็คนอยู่ดีกินดีมีอยู่ไม่น้อย แต่ผู้ที่ยากจนมีปัญหาเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ก็มีอยู่ทั่วไป พวกมิชชันนารีที่จับเด็กไปเรียกค่าไถ่จึงเกิดขึ้นเป็นประจำ ในกรณีจับผู้ใหญ่

ไปเรียกค่าไถ่นั้นมักจะกระทำโดยกลุ่มมิจฉาชีพที่มีเครือข่ายเป็นองค์กร ส่วนการจับเด็กนั้นสามารถกระทำได้ด้วยคนเพียงไม่กี่คน และบางครั้งก็เป็นการกระทำอันอกอาจของคนเพียงคนเดียว เมื่อเด็กถูกจับไปหากตกลงเงินไต่ไม่ได้ไม่เป็นที่พอใจเด็กมักจะถูกฆ่าหมกตามที่แตกต่างกัน จำนวนเงินที่คนลักพาเด็กต้องการนั้นเป็นล้านหรือ 10 ล้านที่เกินกำลังครอบครัวเด็กจะหามาให้ได้ในระยะเวลาอันสั้น หากพอหาเงินทองมาไถ่เด็กได้ พ่อแม่บางคนจะไม่ค่อยนิยมแจ้งตำรวจ บางครั้งอาจจะทำให้เด็กถูกฆ่าทิ้ง แต่ก็มียูไม่้อยที่ตำรวจสามารถช่วยเด็กออกมาจากอันตรายและจับตัวคนร้ายได้ ในกรณีเช่นนี้คนร้ายก็แค่ติดคุก แม้ในกรณีฆ่าเด็กทั้งก็ติดคุกเช่นกันแต่นานหน่อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเทศที่มีอารยธรรมแล้วไม่นิยมโทษประหารชีวิต เห็นว่านั่นเป็นพฤติกรรมที่ป่าเถื่อน ส่วนเด็กที่ไร้เดียงสาถูกฆ่าตายนั่น ก็ตายฟรี เป็นคนที่เกิดมามีกรรม ไม่ค่อยมีใครไปพูดถึงหันไปถกเถียงเรื่องการประหารชีวิต หัวอกพ่อแม่ทั้งหลายในประเทศญี่ปุ่นจึงห่วงใยความปลอดภัยของลูกหลานจนประสาทกินในบางครั้ง เพราะแต่ละปีมีเด็กถูกฆ่าเป็นสิบ ๆ ราย

นายมิยาซากิผู้ต้องหาฆาตกรรมเด็กหญิง โนโมโตะ อายาโกะ (ตอนถูกฆาตกรรมอายุ 5 ขวบ) มิยาซากิสารภาพว่าได้ฆาตกรรมเด็กหญิงอีก 3 คน นายมิยาซากิถูกนำตัวไปสอบสวนในที่เกิดเหตุ (รูปนี้ถ่ายเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 1989)

ในปี 1989 มีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นอีก แต่ไม่ใช่จับเด็กไปเรียกค่าไถ่แบบคนร้ายทั่ว ๆ ไป นายมิยาซากิ อายุ 27 ที่เป็นผู้ช่วยสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งถูกจับข้อหาฆ่าเด็กหญิงวัย 5 ขวบ เจ้าตัวสารภาพว่าได้กระทำฆาตกรรมเด็กอีก 3 ราย เอาเหยื่อไปถ่ายทำวิดีโอ เป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนขวัญประชาชนอย่างใหญ่หลวง จากการสอบสวนและตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ ในห้องพักของคนร้าย มีการสรุปว่าเป็นคนโรคจิต เด็กหญิงที่เคราะห์ร้ายทั้ง 4 ตายฟรีเช่นกัน เพราะไซครายไปเจอคนโรคจิตเข้า ผู้คนรวมทั้งนักวิชาการหันไปสนใจความจริงที่ว่าที่ญี่ปุ่นมีคนโรคจิตเช่นนั้น มากกว่าคดีของขบวนการที่เขาก่อไว้ คิดว่านั่นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

การจับตัวเด็กไปเรียกค่าไถ่เมื่อไม่ได้ตามที่ขอก็ฆ่าเด็กทั้งนั้นเกิดบ่อยมากในแต่ละปีจนกลายเป็นข่าวธรรมดาไป แต่สำหรับกรณีของนายมิยาซากินี้ ไม่ใช่ทำเพราะเงิน หากแต่เพราะ

เป็นโรคจิต เลยถูกจัดอยู่ใน 1 ใน 10 ชาวใหญ่ในรอบปี ผู้เขียนไม่แน่ใจนักว่าฆ่าเด็กเพราะไม่ได้เงินตามที่ขอกับฆ่าเด็กเพราะอยากรู้ (โรคจิต) นั้นแบบไหนจะน่ากลัวและไร้มนุษยธรรมกว่ากัน และบ้านเมืองควรจงดเว้นการประหารชีวิตฆาตกรเพราะการประหารชีวิตขัดต่อมนุษยธรรมโดยลืมหือเคราะห์ร้ายที่ต้องตายไปหรือไม่ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าพฤติกรรมหฤโหดนี้อาจเป็นผลมาจากหนังและวีดีโอบางชนิดทำให้จิตใจผิดปกติก่อให้เกิดการเลียนแบบขึ้นก็ได้

มหามงคลในราชวงศ์ญี่ปุ่น

เมื่อพูดถึงปี โชวะที่ 64 เราจะรู้สึกว่าเป็นปีแห่งความโศกเศร้าเพราะจักรพรรดิฮิโรฮิโตะเสด็จสวรรคตและคนที่สำคัญ ๆ ตายไปหลายคน แต่เมื่อเราพูดถึงปีที่ 1 แห่งรัชสมัยเฮเซ เราจะเกิดความรู้สึกว่านั่นเป็นปีแห่งความปิติ จักรพรรดิองค์ใหม่เถลิงราชย์ เป็นปีแห่งการเริ่มต้นเป็นยุคแห่งความเยาว์วัย ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วเป็นปีเดียวกันคือปี ค.ศ. 1989 ศักราช “เฮเซ” ที่หนึ่ง นอกจากชาวญี่ปุ่นจะปลื้มปิติที่มกุฎราชกุมารอากิฮิโตะทรงขึ้นครองราชย์ ชาวที่น่ายินดีอีกชาวหนึ่งคือหม่ายกำหนดการอภิเษกสมรสของเจ้าชายอายาโนะมียากับนางสาวคาวาชิมา คิโกะ ที่เป็นพระสหายร่วมสถาบันขณะทรงศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยกุกุชิวอิง ซึ่งจะจัดในกลางปี 1990

เจ้าชายอายาโนะมียา โอโระสองค์ที่ 2 ของจักรพรรดิเฮเซ (อากิฮิโตะ) ประสูติเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 1965 จบคณะนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยกุกุชิวอิงแล้ว ทรงศึกษาต่อที่ St. John's College มหาวิทยาลัย Oxford ในประเทศอังกฤษ (จากหนังสือพิมพ์โยมิอูริ ฉบับวันที่ 12 เดือนกันยายน 1989)

นางสาว คาวาชิมา คิโกะ เป็นบุตรสาวคนโตของศาสตราจารย์คาวาชิมา ทะซึฮิโกะ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยกุกุชิวอิง ที่เจ้าชายอายาโนะมียาเคยทรงศึกษาและนางสาวคาวาชิมา คิโกะกำลังศึกษาอยู่ หล่อนเกิดวันที่ 11 กันยายน 1966 หล่อนศึกษาอยู่สาขาจิตวิทยา (รูปถ่ายจากหนังสือพิมพ์โยมิอูริ ฉบับวันที่ 12 เดือนกันยายน 1989)

เจ้าชายอายาโนะมียา (โอรสองค์ที่ 2 ของจักรพรรดิเฮเซ) เป็นเจ้าชายที่คนไทยรู้จักกันดีที่สุดในบรรดาวงศาคณาญาติของญี่ปุ่น เจ้าชายอายาโนะมียาเคยมาเมืองไทยถึง 4 ครั้ง สนใจศึกษาปลาทุและปลาปักในไทย ทรงโปรดแม่โขงและน้ำปลาของไทย (คำบอกเล่าของอาจารย์อาคางิ พระสหายของเจ้าชายอายาโนะมียา)³

ในวันที่ 12 เดือนกันยายน 1989 ที่ประชุมที่ประกอบด้วยวงศาคณาญาติของราชวงศ์ญี่ปุ่น มีมติเห็นชอบให้เจ้าชายอายาโนะมียาที่กำลังศึกษาอยู่ที่ประเทศอังกฤษ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว อภิเษกสมรสกับ นางสาว คาวาชิมา คิโกะที่เป็นสามัญชนที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยกะคุชิอิง ในโตเกียว

มติของที่ประชุมที่เห็นชอบในการอภิเษกสมรสของเจ้าชายอายาโนะมียา กับนางสาว คาวาชิมา คิโกะ รวมทั้งมีการประกาศหมายกำหนดการให้ทราบนั้น ยังความปลื้มปิติสู่ชาวญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก เจ้าชายอายาโนะมียาได้ทรงเจริญรอยพระยุคลบาทพระบิดา (จักรพรรดิเฮเซ) อภิเษกสมรสกับสามัญชนชาวญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับข่าวนี้มาก ลำดับไว้เป็น 1 ใน 10 ของเหตุการณ์ใหญ่ในรอบปี

สรุป

ปี 1989 เป็นปีที่สิ้นสุดรัชสมัยโชวะ เป็นปีที่มีเหตุการณ์ใหญ่ ๆ โต ๆ เกิดขึ้นมากมายที่ประเทศญี่ปุ่น แต่เนื่องจากการอวสานของสมัยโชวะและการเริ่มศักราชเฮเซที่ต่อจากโชวะ บทความนี้ที่เป็นการรวบรวมเหตุการณ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมในรอบปี 1989 จึงขอย้อนรอยประวัติศาสตร์ที่มีส่วนสร้างเสริมวัฒนธรรมสมัยโชวะโดยติดตามหรือย้อนทางชีวิตส่วนบุคคลบางคนที่ล่องลับไปในปี 1989 การกล่าวถึงความสำเร็จของบุคคลบางคนก็เป็นการโยงประวัติพวกเขาเข้ากับลักษณะบางอย่างที่เรียกว่าวัฒนธรรมสมัยโชวะ นอกจากนั้นเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์บางอย่างที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่ได้เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ ในแต่ละปี เพื่อให้เห็นภาพสังคมญี่ปุ่นในรอบปีที่ผ่านมาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามวัตถุประสงค์ของบรรณาธิการประจำฉบับและกรรมการที่จัดทำ Annual Review ฉบับนี้

³ สัมภาษณ์อาจารย์ อาคางิ ที่สโมสรอาจารย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในต้นเดือนมีนาคม 2533... (ผู้เขียน)

Bibliography

Periodicals

The Japan Today Vol, 33 No. 1 - 12 1989 issued by Kazumikai Tokyo.

Yomiuri Shinbu January to December 1989

Pacific friend photos of Japan January - December 1989

Interviews

